

Het gepeste kind is *altijd* slachtoffer!

RESPECTPLAN

WETHOUDER BREDERODESCHOOL

INHOUDSOPGAVE

1 Inleiding	3
2 Plagen en pesten	4
2.1 Hoe wordt er gepest?	5
2.2 De gepeste leerling	5
2.3 De pester	6
2.4 De meelopers en de andere leerlingen	6
2.5 Digitaal pesten	6
3 Het respectplan	7
3.1 Uitgangspunten.....	7
3.2 Preventieve maatregelen	7
3.3 De aanpak	9
4 Als het toch uit de hand gelopen is.....	10
4.1 Externe Vertrouwenspersoon en klachtencommissie	10
Bijlage 1: Leidraad voor een gesprek met de gepeste leerling	10
Bijlage 2: Leidraad voor een gesprek met een leerling die pest	11
Bijlage 3: Signalenlijst	12
5. monitoring veiligheidsbeleving	

1 Inleiding

Pesten is een wezenlijk probleem wat zeer schadelijk kan zijn voor het individu en de het gevoel van veiligheid voor de hele groep. Dit geldt zowel voor de slachtoffers als voor de pesters. Dit probleem vereist een gezamenlijke aanpak van leerkrachten, ouders én leerlingen.

Respect coördinator

Elke school heeft een respectcoördinator. Deze heeft tot taak: het bewustmaken en het bewust houden van het probleem bij alle betrokkenen; het gericht voorlichten van alle betrokkenen en het organiseren van activiteiten ter verbetering van het groeps- en schoolklimaat (preventieve aanpak). Onze respectcoördinator is Marjan Dijkshoorn ([m.dijkshoorn @brederodeschool.nl](mailto:m.dijkshoorn@brederodeschool.nl))

Wij werken op school aan de hand van **SWPBS**. Kinderen leren al vanaf groep 1 de gedragsverwachtingen die wij hanteren, deze worden positief bekrachtigd.

Om te zorgen dat kinderen zich aan deze afspraken kunnen houden, zullen deze afspraken regelmatig worden herhaald. Leerkrachten zullen er alert op zijn dat de regels nageleefd worden en nemen duidelijk stelling wanneer dit niet gebeurt. Op deze manier wordt er dagelijks gewerkt aan het voorkomen van pestproblematiek.

Wanneer er toch gepest wordt betekent dit dat de school:

- steun biedt aan de gepeste leerling;
- steun biedt aan de pester;
- waar mogelijk de zwijgende middengroep betreft bij het oplossen van het pestprobleem;
- steun biedt aan de leerkracht en
- steun biedt aan de ouders.

2 Plagen en pesten

Plagen is iets anders dan pesten. Bij plagen zijn leerlingen aan elkaar gewaagd. De ene keer zegt of doet de een iets onaardigs, de volgende keer is het de beurt aan de ander. Plagen is een spel, niet altijd leuk maar nooit bedreigend. Pesten is dat wel. Bij pesten is er een slachtoffer waar een andere leerling (of groep) de baas over speelt. De pester misbruikt zijn macht: het slachtoffer wordt uitgescholden, geslagen of gekleineerd. Pesten is kwetsend bedoeld en kan zich gedurende een lange tijd afspelen; het is niet incidenteel maar structureel.

Onder pesten verstaan wij het volgende: “Pesten is een systematische, psychologische, fysieke, verbale of seksuele handeling van geweld door een leerling of een groep leerlingen ten opzichte van één of meer klasgenoten, die (niet langer) in staat is/zijn zichzelf te verdedigen”.

We spreken dus van pestgedrag als dezelfde leerling(en) regelmatig en systematisch bedreigd en geïntimideerd wordt. Pesten is een vorm van geweld en daarmee grensoverschrijdend en zeer bedreigend.

Plagen	Pesten
Gebeurt spontaan	Gebeurt met opzet. De pester weet hoe hij/zij zal gaan pesten.
Heeft geen kwade bijbedoelingen	Wil iemand bewust kwetsen en/of kleineren.
Duurt niet lang en gebeurt niet vaak	Kan lang blijven duren. Vindt regelmatig plaats. Stopt niet vanzelf
Speelt zich af tussen gelijken	De “strijd” is niet gelijkwaardig. De pester heeft altijd de bovenhand. De pester voelt zich machtig als de gepeste zich machteloos voelt.
Is meestal te verdragen	Pester heeft geen positieve bedoelingen. Hij/zij wil kwetsen, pijn doen, vernielen.
Is meestal één tegen één	Meestal een groep tegen één.
De rollen liggen niet vast	Heeft een vaste structuur. De pester en gepesten/slachtoffers zijn vaak dezelfde. Als slachtoffers wegvallen gaan pesters vaak op zoek naar nieuwe slachtoffers.
De eventuele (pijn) gevolgen (is) zijn dragelijk	Geestelijke en lichamelijke gevolgen van het pesten kunnen zeer ingrijpend zijn en erg lang nawerken.
De vriendschap wordt hervat	Het is niet makkelijk om na het pesten een goede relatie op te bouwen tussen pester en gepeste.
Het kind blijft lid van de groep	De gepeste voelt zich geïsoleerd.
De sfeer in de groep blijft goed	Situatie wordt in de groep als negatief en bedreigend ervaren. Leerlingen voelen zich angstig omdat zij bang zijn dat zij de volgende zijn die gepest worden.

In een klas waar gepest wordt, kunnen alle leerlingen slachtoffer worden. Pestgedrag moet dan ook door iedereen serieus worden genomen.

Het lastige is dat veel pestgedrag zich in het verborgene afspeelt, zodat het moeilijk is om er greep op te krijgen. En zelfs als het pestgedrag wordt opgemerkt, weten leerkrachten en andere betrokkenen niet altijd hoe ze ermee om moeten gaan.

Leerkrachten en onderwijsondersteunend personeel hebben echter een taak bij het voorkomen, bestrijden en oplossen van pestgedrag.

Leerlingen moeten er vanuit kunnen gaan dat ze hulp kunnen krijgen van volwassenen binnen de school. Volwassenen dienen oog te hebben voor de signalen van pestgedrag. Voor de groepsleerkrachten betekent dit dat zij groepsgesprekken houden, aandacht hebben voor de groepssfeer en het functioneren van individuele leerlingen. Zij maken afspraken met de klas en zorgen ervoor dat deze afspraken nagekomen worden.

2.1 Hoe wordt er gepest?

- ✓ Met woorden: vernederen, belachelijk maken, schelden, dreigen, met bijnamen aanspreken, gemene briefjes, mailtjes, sms-jes schrijven.
- ✓ Lichamelijk: gebaren maken, trekken aan kleding, duwen en sjoeren. schoppen en slaan, krabben en aan haren trekken, wapens gebruiken;
- ✓ Achtervolgen opjagen en achterna lopen, in de val laten lopen, klem zetten of rijden opsluiten;
- ✓ Doodzwijgen, uitsluiten bij groepswerk.
- ✓ Stelen en vernielen: afpakken van kledingstukken, schooltas, schoolspullen, kliederen op boeken, banden lek prikken, fiets beschadigen.
- ✓ Afpersing: dwingen om geld of spullen af te geven.
- ✓ Het afdwingen om iets voor de pestende leerling te doen.

2.2 De gepeste leerling

Sommige leerlingen lopen meer kans gepest te worden dan anderen. Dat kan met het uiterlijk, gedrag, gevoelens en sociale uitingsvormen te maken hebben. Bovendien worden leerlingen pas gepest in situaties, waarin pesters de kans krijgen om een slachtoffer te pakken te nemen, dus in onveilige situaties. Leerlingen die gepest worden doen vaak andere dingen of hebben iets wat anders is dan de meeste van hun leeftijdgenoten: ze bespelen een ander instrument, doen een andere sport, zijn heel goed in bepaalde vakken of juist niet of ze praten ABN in plaats van 'plat boers'.

Een kind dat wordt gepest, praat er thuis niet altijd over. Redenen hiervoor kunnen zijn:

- schaamte;
- angst dat de ouders met de school of met de pester gaan praten en dat het pesten dan nog erger wordt;
- het probleem lijkt onoplosbaar;
- het idee dat het niet mag klikken.

2.3 De pester

Pesters zijn vaak de ‘sterkeren’ in hun groep. Zij zijn of lijken populair maar zijn dat uiteindelijk niet. Ze dwingen hun populariteit af door stoer en waar mogelijk “onkwetsbaar” gedrag te tonen. Pesters krijgen vaak andere leerlingen mee, want wie meedoet, loopt zelf de minste kans om slachtoffer te worden. Doorgaans voelen pesters zich niet schuldig want het slachtoffer vraagt er immers zelf om, om gepest te worden. Pestgedrag kan een aantal dieper liggende oorzaken hebben. Houdt hier bij de afhandeling van het pestprotocol wel zoveel mogelijk rekening mee.

2.4 De meelopers en andere leerlingen

Meelopers zijn leerlingen die incidenteel meedoen met het pesten. Dit gebeurt meestal uit angst om zelf in de slachtofferrol terecht te komen, maar het kan ook zo zijn dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en dat ze denken in populariteit mee te liften met de pester. Verder kunnen leerlingen meelopen uit angst vrienden of vriendinnen te verliezen. De meeste leerlingen houden zich afzijdig als er wordt gepest. Ze voelen zich wel vaak schuldig over het feit dat ze niet in de bres springen voor het slachtoffer of hulp inschakelen.

2.5 Digitaal pesten

Internet, sms, facebook, twitter, “whats app”, Skype, zijn communicatiemiddelen die inmiddels nauwelijks meer weg te denken zijn uit de leefwereld van kinderen. Over het algemeen hebben kinderen hier veel leuke ervaringen mee. Jammer genoeg biedt het internet ook veel mogelijkheden om te pesten. Overal op forums, prikborden en gastenboeken kun je vrij anoniem berichten plaatsen.

Het is dus heel gemakkelijk voor een kind om vervelende dingen over iemand anders te zeggen of om foto’s te plaatsen op plaatsen waar veel mensen komen.

Deze vormen van pesten worden ook wel digitaal pesten of online pesten genoemd. De gevolgen van systematisch anoniem pesten via internet zijn voor kinderen heel ernstig (ernstiger dan volwassenen vermoeden). Pesten via het internet is doorgaans veel harder dan pesten in het gewone leven, omdat de daders gemakkelijk anoniem kunnen blijven. Daardoor weet je niet wie het doet (het kan iedereen zijn) en dat versterkt je gevoel van onveiligheid enorm. Het gepest kind kan zich ook niet verweren tegen de dader en gaat iedereen verdenken. Een ander kenmerk dat digitaal pesten zo bedreigend maakt, is dat het de veilige omgeving van de eigen privésfeer binnendringt. Reageren op pesterijen via internet verschilt niet wezenlijk van de andere acties die zijn opgenomen in dit protocol.

3 Het respectplan

Ten grondslag aan het respectplan ligt de verklaring van de school en de ouders dat pestgedrag op school niet geaccepteerd wordt en dat indien het zich voordoet er volgens een vooraf bepaalde handelwijze tegen opgetreden wordt.

3.1 Uitgangspunten

Het pestprotocol is alleen efficiënt als aan bepaalde voorwaarden is voldaan: Pesten moet als een probleem worden gezien door alle betrokken partijen; leerkrachten, onderwijsondersteunend personeel, ouders en leerlingen. Zij zullen bereid moeten zijn tot samenwerking om de problemen rond pesten aan te pakken. De school is actief in het scheppen van een veilig, pedagogisch klimaat waarbinnen pesten als onacceptabel gedrag wordt ervaren. In het kader van preventief beleid wordt pesten bespreekbaar gemaakt met de leerlingen en worden er (les)activiteiten op ontplooid. Docenten en onderwijsondersteunend personeel moeten in staat zijn signalen van pesten op te kunnen vangen en te interpreteren. De school dient te beschikken over een transparante aanpak indien pesten zich voordoet.

3.2 Preventieve maatregelen

De groepsleerkrachten van de groepen 1 t/m 8, bespreken aan het begin van het schooljaar de algemene afspraken en regels in de klassen en stellen de waarden vast. Hierbij wordt duidelijk gesteld dat pesten altijd gemeld moet worden en dit niet als klikken maar als hulpvraag wordt beschouwd. Groepsregels/afspraken worden, indien nodig, aangepast en hangen voor iedereen zichtbaar in de groep.

De gedragsverwachtingen worden besproken en uitgelegd en er worden gedragslesjes gegeven. Wij bespreken de gedragsverwachtingen in de klas, in openbare ruimtes en op het schoolplein.

Wanneer een kind voldoet aan de gedragsverwachtingen kan het een “beloningspasje” verdienen.

Bij een vooraf bepaalde hoeveelheid pasjes kan de groep een groepsbeloning verdienen. De groep kiest zelf een beloning (bv. poppenkastvoorstelling, pizza maken).

In de onderbouw hangt het gezichtenbord: hierop kunnen kinderen aangeven of ze blij, boos of verdrietig zijn. Op deze manier leren kinderen hun gevoelens te uiten en elkaar beter te begrijpen. Ook hopen wij op deze manier pestgedrag eerder te signaleren.

De leerkrachten houden een incidentenregistratie bij in IRIS. De PBS werkgroep verzameld de data en bekijkt welke acties verder ondernomen moeten worden.

In groep 7 krijgen de leerlingen een cursus “Kom op voor jezelf”.

Jaarlijks worden er activiteiten rondom pestpreventie georganiseerd nl. op de dag tegen het pesten(april) en de week tegen het pesten(september)

Ook krijgen de kinderen buitenspellessen. Tijdens deze lessen draagt de gymleerkracht spel ideeën aan waar de kinderen tijdens pauzes gebruik van kunnen maken. Ook organiseren wij verschillende challenges (bijv. springtouwchallenge). We doen dit om het gezellig samenspelen te bevorderen.

PBS richt zich op alle leerlingen. Uit onderzoek blijkt dat ongeveer 80% van de leerlingen zich positief ontwikkelt. Bij deze groep wordt de nadruk alleen gelegd op het systematisch aanleren, waarderen en belonen van gewenst gedrag. Dit zijn de interventies op het groene niveau van de piramide. De leerlingen (gemiddeld 15%) met zorgwekkend gedrag hebben daarnaast meer intensieve begeleiding nodig om goed te kunnen meekomen op school en in de klas (interventies op het gele niveau). Bij de kleine groep leerlingen met forse problematiek (gemiddeld 5%) kan ook nog professionele hulp nodig zijn. Dit zijn de interventies op het rode niveau. Afhankelijk van wat een leerling met zorgwekkend gedrag nodig heeft, worden op maat interventies ingezet die hen stimuleren om zich op school sociaal te gedragen en zich gunstig te ontwikkelen. PBS dient hierbij als kapstok waaraan verschillende gedragsmatige methodes en interventies kunnen worden opgehangen.

Samengevat biedt PBS een:

- * veilige en positieve omgeving
- * schoolbrede aanpak en preventief beleid
- * leerling -en leerkrachtvriendelijk klimaat
- * aanpak met de nadruk op gewenst gedrag
- * samenwerking met ouders en interne en externe gedragsspecialisten

Bij de Pestpreventie met Positive Behavior Support is er een combinatie gemaakt van enerzijds expliciete instructie in de vorm van een driestappen-reactie (Stop-Loop-Praat) op pestgedrag en anderzijds een herziening van het idee van het verschijnsel pesten.

Pestpreventie met PBS biedt leerlingen middelen die nodig zijn om de sociale beloning die verbonden is aan pestgedrag weg te halen, waarmee de kans op toekomstig pestgedrag afneemt. Deze pestpreventie verkleint niet alleen het aantal incidenten van pestgedrag, maar verhoogt ook het aantal gewenste reacties van slachtoffers van pestgedrag en omstanders.

3.3 De aanpak

De algemene verantwoordelijkheid van de school

De school voert actief beleid rond pesten, zodat de veiligheid van leerlingen optimaal geborgd is. De directie draagt er zorg voor dat alle personeelsleden voldoende geïnformeerd zijn m.b.t. het pesten in het algemeen en de te volgen procedures op het gebied van preventief en curatief beleid. Het hele ondersteuningstraject wordt goed gedocumenteerd.

Het bieden van steun aan de leerling die gepest wordt

De groepsleerkracht/mentor neemt het probleem serieus. Er wordt uitgezocht wat er precies gebeurt. Er wordt met de gepeste overlegd over mogelijke oplossingen. Zo nodig wordt andere (externe) hulp aangeboden bijv. schoolmaatschappelijk werk

Het bieden van steun aan de pester

De pester wordt geconfronteerd met zijn gedrag en de gevolgen hiervan voor de gepeste. Mogelijke achterliggende oorzaken worden onderzocht en bespreekbaar gemaakt. Het gebrek aan invoelend vermogen van de pester wordt bespreekbaar gemaakt. Zo nodig wordt andere (professionele) hulp aangeboden.

Het betrekken van de middengroep bij het probleem De groepsleerkracht/mentor bespreekt (indien mogelijk) met de klas het pesten en benoemt de verschillende rollen van de leerlingen hierin. Er wordt gesproken over mogelijke oplossingen en de bijdragen van de groep aan de verbetering van de situatie. De groepsleerkracht/mentor controleert na enige tijd of het pesten daadwerkelijk niet meer voorkomt. Zo nodig kan er gekeken worden of de hele groep externe hulp nodig heeft (groepstraining)

Het bieden van steun aan de ouders

- Ouders die zich zorgen maken over pesten worden serieus genomen.
- De school werkt samen met de ouders om het pesten aan te pakken.
- De school adviseert ouders over de omgang met hun gepeste of pestende kind.
- De school verwijst de ouders zo nodig naar deskundige hulpverleners.

De ouders van leerlingen die gepest worden, hebben er soms moeite mee, dat hun kind aan zichzelf zou moeten werken. Hun kind wordt gepest en dat moet gewoon stoppen. Dat klopt, het pesten moet stoppen. Een gepest kind wil zich echter niet alleen veilig voelen op school, het wil ook geaccepteerd worden. Het verlangt ernaar om zich prettig en zelfverzekerd te voelen. Daar kan begeleiding of een training aan bijdragen.

Het pestgedrag moet stoppen!

Met de pester wordt een “contract” opgesteld en getekend, waarin vastgelegd wordt dat het pesten per direct stopt. Wees duidelijk, leg dit vast, ook over de stappen die volgen, wanneer het pestgedrag niet stopt. Bij geconstateerd pestgedrag gaat de leerkracht in overleg met het zorgteam (PBS-coördinator en respect coördinator) om de te nemen stappen nader te bepalen. In het uiterste geval zal de procedure gevolgd worden zoals vastgelegd in het “Protocol schorsing en verwijdering”.

4 Als het toch uit de hand is gelopen

4.1 Externe Vertrouwenspersoon en klachtencommissie

Ouders kunnen – ondanks alle inspanningen van school – niet tevreden zijn over de aanpak van de school van het pestprobleem. Als de gesprekken niet meer soepel verlopen, kunnen ouders gewezen worden op de mogelijkheid van bemiddeling door de contactpersoon of door de externe vertrouwenspersoon. Ook hebben ouders het recht om een klacht in te dienen bij de klachtencommissie van de school of bij de Landelijke Klachtencommissie. Zie ook schoolgids.

5. Monitoring veiligheidsbeleving.

De school maakt gebruik van de WMKPO vragenlijst. Deze vragenlijst wordt door de leerlingen van groep 5 t/m 8 eens in de twee jaar ingevuld.

Bijlage 1

Leidraad voor een gesprek met de gepeste leerling

- Klopt het dat je gepest wordt? (h)erkenning van het probleem
- Door wie wordt je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer?)
- Waar wordt je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer plekken?)
- Hoe vaak wordt je gepest?)
- Hoe lang speelt het pesten al?
- Weten je ouders of anderen dat je gepest wordt?
- Wat heb je zelf tot nu toe aan het pesten proberen te doen?
- Zijn er leerlingen die jou wel eens proberen te helpen?
- Wat wil je dat er nu gebeurt; wat wil je bereiken?

Bespreek samen met de leerling wat hij/zij kan doen tegen het pesten en bekijk waar de leerling aan wil werken om de situatie te verbeteren. Let daarbij op de volgende aspecten:

- Hoe communiceert de leerling met anderen?
- Welke lichaamstaal speelt een rol?
- Hoe gaat de leerling om met zijn gevoelens en hoe maakt hij deze kenbaar aan anderen?
- Heeft de leerling genoeg vaardigheden om weerbaarder gedrag te tonen aan de pester?

Bijlage 2

Leidraad voor een gesprek met een leerling die pest

Het doel van dit gesprek is driedig:

- De leerling confronteren met zijn gedrag en de pijnlijke gevolgen hiervan.
- Achterliggende oorzaken beven tafel proberen te krijgen.
- Het schetsen van de stappen die volgen wanneer het pestgedrag niet stopt.

Confronteren

Confronteren en kritiek geven is niet hetzelfde. Confronteren is probleemgericht en richt zich op het gedrag dat waar te nemen is. Zodra we interpretaties gaan geven aan het gedrag, wordt het persoonsgericht, bijvoorbeeld: "je hebt cola in de tas van Piet laten lopen. Dat doe je zeker omdat je graag de lolligste bent!" Zodra we gaan interpreteren reageren we een gevoel van frustratie op de ander af en zijn we gestopt met confronteren en begonnen met kritiseren.

Wees heel duidelijk op de inhoud, in wat je wilt en niet wilt maar met behoud van de relatie.

Bijvoorbeeld: "ik vind dat je heel erg gemeen doet tegen haar en ik wil dat je daarmee ophoudt". Zeg nooit: Je bent heel gemeen". Je wilt duidelijk verder met de leerling. Kritiek op de persoon voelt als een beschuldiging/ afwijzing.

Je benoemt de situatie waar het over gaat en vermijdt woorden als altijd, vaak en meestal.

Kritiek wordt vaak algemeen.

Je stelt zaken vast en gaat vervolgens inventariseren hoe de situatie veranderd en het pestprobleem opgelost kan worden.

Achterliggende oorzaken

Nadat het probleem benoemd is, richt je je op het waarom.

- Hoe komt het dat jij dit gedrag vertoont? Wat levert het jou op? Wat reageer jij af op die ander? Enz.
- Maak duidelijk dat er tekort aan invoelend vermogen zichtbaar wordt in dit gedrag. Wat ga jij hieraan doen?
- Biedt zo nodig (professionele) hulp aan.

Het pestgedrag moet stoppen

Met de pester wordt een "contract" opgesteld en getekend, waarin vastgelegd wordt dat het pesten per direct stopt. Wees duidelijk over de stappen die volgen, wanneer het pestgedrag niet stopt. In dat geval zal de procedure gevolgd worden zoals vastgelegd in het "Protocol schorsing en verwijdering".

Bijlage 3

Signalen die erop KUNNEN duiden dat een kind gepest wordt

- Niet meer naar school, de sportclub, en naar buiten willen of daarvoor uitvluchten verzinnen;
- Alleen staan in de pauze;
- Niet meer willen vertellen over school, sportclub of buitenspelen;
- Geen klasgenoten mee naar huis nemen en/ of nooit uitgenodigd worden op partijtjes;
- Slaapproblemen, nachtmerries en bedplassen;
- Concentratieproblemen, snel prikkelbaar en boos;
- Lichamelijke klachten zoals buikpijn, hoofdpijn en moeheid;
- Blauwe plekken;
- Beschadigde of kwijtgeraakte spullen.